

□ Sfânta Mănăstire Putna

Ce să spui, și ce nu, din cele despre Putna, „Ierusalimul Neamului Românesc”, după cum o numea marele Mihai Eminescu. Să vorbești despre marii ei duhovnici din trecut și de azi? Despre minunata ei zidire? Despre marele ei ctitor? Despre istoria ei frământată și plină de slăvite biruinți?

Începuturile Putnei sunt dincolo de amintire. Era aici cândva un sfânt schit, pierdut între codrii, născut în vremuri vechi, din truda unui neștiut schimnic, cel care a zidit bisericuța rupestră de pe Valea Vițeului. În asemenea loc sfânt a hotărât Ștefan cel Mare, cel Bun, cel Drept și Sfânt a înălța „mulțumire lui Dumnezeu”. Și cum recunoștința trebuie să fie veșnică, „mulțumirea” a luat chipul Mănăstirii Putna. 64 de arhieri, preoți, ieromonahi, ierodiaconi și diaconi au săvârșit slujba de târnosire, alături de Ștefan cel Mare și Sfânt care, cu familia, Divanul și mulțime de boieri și popor au fost de față la sfințire.

Mănăstirea era și un loc de retragere al Domnitorului din fața celor lumești. Casa domnească zidită de Ștefan cel Mare a intrat însă în uitare și apoi s-a năruit, ridicându-se asupra ei chili, atunci când domnitorii au părăsit bunul – și străvechiul – obicei al retragerii periodice la mănăstire.

Pe lângă rugăciunile și slujbele cu multă evlavie săvârșite, călugării aveau însă și alte ascultări, prin care au săvârșit o înaltă lucrare pentru tot Neamul Românesc și Creștinesc. Manuscrise însemnate, cu trudă multă scrise pe pergament și hârtie filigranată, ducând Cuvântul lui Dumnezeu – cu haina de slavă convenită – în toate colțurile Creștinătății. Broderii lucrate în fir de aur, argint, mătase și pietre prețioase. Sculpturi în lemn și piatră, orfevrărie, ceramică, icoane... Și totul atât de bine și frumos realizat încât atelierile deveniră iute și școli într-o meșteșuguri și rugăciune pentru feluriti ucenici. Mai mult, alături de acestea se afla și o școală, egală în prestigiu în acea vreme cu vestita Școală Patriarhală din Constantinopol. În această școală călugării învățați ai Putnei predau de la scrisul și cititul în slavonă și greaca veche până la retorică, muzică psaltică, astronomie etc. Chiar și arhitectura bisericii Putnei a fost școală și model pentru multe alte ctitorii, de la Mănăstirea Neamț și până la Galata sau Solca.

Să reamintim că dragostea lui Dumnezeu față de oameni – și față de Putna – s-a vădit și prin prezența în acest sfânt locaș a unor deosebite izvoare de putere dumnezeiască. Este vorba în primul rând de Icoana Făcătoare de Minuni a Maicii Domnului cu Pruncul și Mormântul Sfântului Voievod Ștefan cel Mare. La acestea se adaugă părțile din moaștele Sfântului Daniil Sihastrul, ale sfinților Pantelimon, Vavila, Ghedeon și Nectarie, capul Sfântului Ierarh Ghenadie și mormântul Sfântului Ierarh Ilie Iorest. Aceste izvoare de lumină sfântă au atras mereu pe toți creștinii evlavioși și mai ales pe Românii conștienți de răspunerile sfinte pe care le au.

Desigur, asupra unui asemenea centru duhovnicesc și ura Satanei s-a abătut cu putere.

Incendiile, distrugerile unor „creștini” ca leșii lui Sobieschi și alți asemenea, sau ale unor păgâni, răutățile și lăcomiile unor puternici vremelnici, sunt doar câteva din loviturile primite și îndurate cu răbdare de Putna. Dar, așa cum se cuvine unor ucenici ai Domnului, monahii au mers mai departe pe drumul de lumină pe care porniseră. Păzitori ai Sfintelor Altare, și păziți de ele, păzitori ai mormântului sfânt al marelui domnitor Ștefan, și păziți de el. Pentru ei și pentru toți ceilalți Români.

Mănăstirea Râmeț

„Pân' la Putna plânge clopotul ce bate la Râmeț.”

Transilvania este un pământ binecuvântat de Dumnezeu, dar chinuit de oameni, ca toate pământurile românești. Din acest străvechi tărâm al Neamului nostru au izvorât, din îndepărtate timpuri, oameni puternici. Unii au trăit și au luptat acolo. Alții au trecut de cununa Carpaților, spre miazăzi, miazănoapte sau spre răsărit, întărind acolo unde se așezau ființa Neamului Românesc. În Muntenia sau Oltenia, în Moldova și Zaporojia, Crimeea ori Cuban, Caucaz, Dobrogea sau alte ținuturi, românii ardeleni au adus cu ei credință, putere de muncă și ordine, au sporit numărul și tăria românilor de acolo, de multe ori dând o nouă viață unor grupuri românești slăbite de valurile vremurilor.

Iar în inima acestui meleag, stând ca un stâlp al Neamului Românesc cel dreptslăvitor, strălucește dintru începuturile secolului 13 Sfânta Mănăstire Râmeț. După cum arată și numele ei (care vine de la „eremiți”, adică „pustnici”), înainte de zidirea sa aici s-au nevoit mulți călugări sihaștri. Nevoințele înalte ale acestora au fost continuate în lăcașul zidit în secolul 13 astfel încât acesta a atras asupra sa dragostea și ocrotirea domnitorilor și mitropoliților din Muntenia. Radu Vodă, Mihai Viteazul și Mitropolitul Teodosie (sec. 17) sunt doar trei din marii sprijinitori ai acestei sfinte mănăstiri. Dar nu acest lucru arată adevărată măreție a Râmețului. Mai mult decât vechimea cunoscută a mănăstirii, mai mult decât biserica frumoasă din secolul 14, este faptul că înspre sfârșitul aceluiași secol pătoreia de aici peste Românimea ardeleană Sfântul Arhiepiscop Ghelasie, primul ierarh transilvănean al cărui nume s-a păstrat peste veacuri. Și chiar mai presus de această vrednicie – și de altele asemenea – strălucesc peste Mănăstirea Râmeț alte cununi minunate, cununile mai luminoase ca focul ale martiriului.

Cu adevărat, mari suferințe au îndurat nevoitorii acestui sfânt locaș pentru apărarea Ortodoxiei. Deși nicicând nu au făcut rău cuiva, au fost loviți de răutățile dușmanilor de multe ori și în multe feluri. Chiar și tunurile au fost folosite pentru a distruge mănăstirea, în timpul generalului de spurcată amintire Bucov, cel care a ars ori dărâmat peste 300 de mănăstiri și schituri ortodoxe din Ardeal, pentru a-i forța pe Români să treacă la greco-catolicism. O altă distrugere a avut loc în 1785, ca urmare a adăpostului pe care l-a dat mănăstirea unor fugari urmăriți de autorități pentru participarea la răscoala lui Horea. Deși dreptul sacru de refugiu al bisericilor și mănăstirilor a fost recunoscut din mare vechime, „creștinii” (a se citi – păgânii) austrieci și unguri au distrus a doua oară Mănăstirea Râmeț.

Dar sângele martirilor este o sămânță nebiruită. Icoana sfântului lăcaș, cu vechea școală ortodoxă din mănăstire, și pilda sfinților viețuitori de aici nu au pierit din sufletele românilor din Râmeț și Ponor. Deși ei înșiși prigonii de autorități și de Episcopia apostată a Blajului (unită cu Roma) nu s-au dat înfrânți niciodată. Și după lupte cumplite cu toți împotrivorii au izbutit în 1826 repararea vechii biserici a mănăstirii, deși cu impunerea de a fi folosită doar ca biserică de mir. Clopotul de la Râmeț nu s-a stins însă, așa cum nu s-au stins nici clopotele de la Putna, Neamț, Noul Neamț sau alte nenumărate mănăstiri românești neconținut prigonite. Războiul duhovnicesc a continuat mereu. Veșnic pomenitul călugăr Evloghie Oța a izbutit reșezarea ei ca mănăstire, întâi de călugări, apoi, prin hotărârea Sfântului Sinod, ca mănăstire de maici. După numai câțiva ani însă, în 1960, o nouă prigoană s-a abătut (și) asupra ei, ca urmare a decretului 410/1859. Maicile au fost izgonite și condamnate la muncă forțată în fabricile comuniste. Dar dragostea nu cade niciodată. După cuvintele celui între sfinți părintelui nostru Ilie Cleopa, de vreme ce nu au fost lăsate în mănăstire, s-au făcut ele însele mănăstire. Și lucrând unite la secția de covoare din Aiud, împloteau postul cu rugăciunea, cerând pururi Maicii Domnului ocrotire și sprijin pentru refacerea Mănăstirii. Sub ocrotirea Duhului Sfânt, unul din marii sfinți români din perioada prigoanei comuniste, ieromonahul Dometie Manolache, a izbutit întâi mutarea secției de covoare de la Aiud la Râmeț, chiar în incinta mănăstirii „desființate”. Și după 14 ani în care s-a zidit nespun de multă rugăciune, în 1982, s-a săvârșit minunea: autoritățile au acceptat refacerea mănăstirii!!

Nu se pot spune lacrimile de fericire ale celor care de atâta vreme plângeau de dorul sfântului locaș. Nu se pot spune luptele ce s-au dat mai departe, pentru ridicarea noii biserici, pentru restaurarea celei vechi, pentru buna chivernisire a mănăstirii, pentru înălțarea vieții duhovnicești, indiferent de vremuri. Dar se poate spune atât: izvor de lumini și tărie pentru toți Români, apărătoare și mărturisitoare a dreptei-creдинțe, Sfânta Mănăstire Râmeț dăinuie pe mai departe, ca un alt turn al Cetății Împărătești care este Biserica Ortodoxă Română, Maica Neamului Românesc.

Lainici

Frumusețea defileului Văii Jiului este greu de descris în cuvinte. Și mai greu este să înfățișezi istoria acestor meleaguri străbune în doar câteva vorbe. De la strămoșii traco-geți creștinați de ucenicii Sfinților Apostoli și până la vremurile de astăzi au curs în crugul vremii atâtea veacuri... Cândva treceau pe aici turme de zimbrii și bouri. Acum doar cerbii, câteodată, ori urșii, mai amintesc mărimea lucrurilor de atunci. Și codrii de atunci s-au preschimbă, înnoindu-se mereu și plecându-se deseori în fața securilor și joagărelor. Dar aici, la Lainici, în măreția munților, mai poți simți adâncimea începuturilor de lume.

În aceste locuri binecuvântate, dintru începuturi au fost trăitori ai aprigei lupte a războiului nevăzut. Nenumărați sihaștrii, necunoscuți lumii acesteia înșelătoare, s-au suit de aici la ceruri pe scara nevoiței creștine. Pe atunci Români nord-dunăreni, din bălțile Niprului și până în cele

ale Tisei și Dunării de mijloc, erau destul de izolați de stabila ierarhie din sud. Năvălirile permanente, care distruseseră orașele, nu îngăduiau ridicarea de biserici mari ori mănăstiri. Puținii episcopi, creștini de mare curaj, misionari adevărați, se așezau printre monahii micilor mănăstiri rupestre, ale căror urme se mai văd și astăzi în Carpați, pe malurile Nistrului sau în Munții Dobrogei.

Dar timpul trecea și năvălirile s-au rărit îndeostul pentru ca micile țărișoare românești să se poată închea, nu doar la sud de Dunăre ci și în Carpați. Mai apoi au apărut țările românești ale Munteniei și Moldovei și ierarhia s-a întemeiat. S-au întemeiat și mănăstiri noi, dar, toate fiind formate de ucenicii sihaștrilor, se bazau doar pe o adunare a chiliilor sihăstrești în apropierea bisericii și a unui părinte duhovnicesc. Viața obștească de mănăstire le era aproape necunoscută. Desigur, viața „de sine”, sau „idioritmică”, avea liniștea ei. Dar pentru a face față propagandei papistașe era nevoie de mănăstiri cu viață de obște, care să fie mai aproape de mireni, să dea țării școli, manuscrise, icoane și misionari.

Pentru aceasta Dumnezeu a trimis pe Sfântul Nicodim care a ctitorit în Țara Românească a Munteniei multe mănăstiri și schituri. De multe ori ctitorirea se făcea fie și doar prin ridicarea unei biserici, care aduna întâi pe sihaștrii pentru ca apoi, pas cu pas, să se facă și rânduirea vieții monastice după Regulele Sfântului Vasile cel Mare.

Așa s-a întâmplat și la Lainici, unde Sfântul Nicodim a ridicat, în sec. XIV, o biserică din lemn, care a devenit cu timpul Sfânta Mănăstire Lainici. Din nenorocire, în secolul XVIII, dorind să silească pe Români a deveni papistași, Viena a poruncit distrugerea mănăstirilor și schiturilor din Transilvania. Printre cele peste 300 de sfinte lăcașuri dărâmate cu tunurile sau arse a fost și Sfânta Mănăstire Lainici. Dar după numai câțiva ani, la 1784, schimnicul Atanasie a fost trimis de la Tismana (cea mai cunoscută ctitorie a Sfântului Nicodim), pentru a reînființa mănăstirea. Viața sfântă a schimnicului Atanasie, dorul său de Dumnezeu și înțelepciunea sa au lucrat atât de bine încât, cu toată prigoana, după 10 ani obștea număra 30 de călugări. Chiar și după moartea sa și-a continuat lucrarea de ocrotire a mănăstirii, făcând pe câțiva boieri din Târgu-Jiu să ctorească biserica de zid în care se slujește până astăzi. Dintre cei trei ctitori, Nicolae Brăiloiu biv vel pitar, Răducanu Mărdănescu medelnicer și Stanca Poienărescu-Măldărescu ultima va merge și ea pe calea monahală, devenind călugăriță sub numele de Calistracta.

Pentru adăpostul dat de mănăstire Românilor ce luptau pentru eliberarea de sub asuprirea turcească – adăpost de care s-a bucurat și eroul Tudor Vladimirescu – Lainiciul a fost atacat de turci în 1817. Starețul Maxim a fost trecut atunci în ceata sfinților mucenici, tăindu-i-se capul, iar ceilalți ucenici au fost izgoniți pentru ceva vreme. Alt mare sfânt dat de mănăstirea Lainici a fost Cuviosul Irodion Ionescu, numit de Sfântul Ierarh Calinic „Starețul Lainicilor”. De asemenea, în timpul Războiului de Independență (1877-1878), Sfânta Mănăstire a oferit ajutor răniților, doi dintre călugări mergând chiar în linia întâi pentru a se îngriji de cei căzuți în lupte.

Stăpâniți de diavol, militarii germani s-au purtat față de Sfânta Mănăstire în timpul Primului Război Mondial cu o sălbăcie de nedescris. Mormintele au fost profanate, crucile distruse și călcate în picioare, pietrele sparte și risipite, încât niciodată nu s-a mai putut reface vechiul cimitir. De asemenea, nemții au furat atunci tot ce puteau fura, de la icoane la Sfintele Vase, ba chiar și clopotele, apoi au folosit sfânta biserică a mănăstirii pe post de grajd și la urmă i-au dat foc. Mânați de același duh al răului au pus pe foc până și arhiva mănăstirii, cu toate că în mijlocul pădurii fiind nu s-ar fi putut plânge de lipsă de lemne.

Însă după numai trei ani de la plecarea demonizaților de pe meleagurile Lainiciului, mănăstirea a început a se reface, sub păstorirea Cuviosului Visarion Troia și cu osârdia a 6 călugări, toți de la Frăsinei. Școala Frăsineiului a dat frumoase roade la Lainici, viața

duhovnicească de aici vădindu-se nu doar în munca de refacere a mănăstirii, ci și în toată lucrarea călugărilor de aici. Mulți pelerini s-au folosit în acea vreme de aceste roade. Însă din 1947 o nouă prigoană a prins a se abate asupra mănăstirii: șantierul Bumbești-Livezeni. Comisarii comuniști au pus pe unii dintre muncitori să așeze barăci pe terenurile mănăstirii și să se poarte ca niște păgâni. Furturile, injuriile și agresiunile curgeau. Călugării însă, după pilda lui Hristos, au îndurat toate cu multă răbdare, luptând totodată pe înguste căi lăsate de legea atee pentru salvarea sfântului locaș. Și în 1857, ca o minune, hoardele atee s-au retras. Încă odată, Duhul ajutase pe ucenicii lui Hristos să biruiască lumea. La numai 4 ani însă, o nouă prigoană a fost organizată de statul ateu. Nenumărate mănăstiri și schituri au fost atunci închise, și printre ele și Lainiciul. Lacătul așezat pe poarta mănăstirii s-a deschis foarte rar, doar la unele sărbători. Rugăciunile călugărilor izgoniți și ale sfinților lor înaintași au ajutat însă a se păstra sfântul locaș fără profanările la care au fost supuse multe alte mănăstiri. După 1970 s-a permis aproape pe ascuns reluarea vieții monahale la Lainici pentru ca, după ce la 1975 a venit ca stareț Arhimandritul Caliope Georgescu, pas cu pas mănăstirea să se ridice tot mai sus, reluându-și locul convenit de izvor de hrană duhovnicească. Biserica în care se slujește acum, o adevărată catedrală, a fost începută, proiectată și în parte și construită de inginerul Ioan Selejan, azi vestitul Episcop de Harghita și Covasna.

La nici 5 km de Lainici se află o mănăstire mică, Locuri Rele, întemeiată la mijlocul sec. XIX, ca schit al Mănăstirii Lainici, de preoții din Târgu-Jiu Constantin Cartianu și Costache Lupu Stolojan. Aceștia au și fost călugăriți aici, sub numele de Cleopa și respectiv Luca. Prima dată l-au făcut din lemn, dar numai după câțiva ani l-au preschimbă clădindu-l în cărămidă, așa cum și astăzi este. În acest loc mai retras s-au așezat de-a lungul timpului mulți schimnici iubitori de liniște și nevoiță, într-o mare înstrăinare, tăcere, post și neîncetată rugăciune. Suferind distrugerii mari în Primul Război Mondial, odată cu Lainiciul, a putut fi refăcut doar în 1857, de vrednicul de pomenire stareț al acelei mănăstiri Calinic Căvăvan; acesta a avut îndrăzneala unei atari refaceri într-o vreme de aspră prigoană împotriva Bisericii lui Hristos. Mulți s-au folosit de această locaș smerit, printre ei fiind și unii dintre cei prigoniți în chip deosebit de comuniști. Cel mai cunoscut este Arhimandritul Adrian Făgețeanul, originar din Bucovina, cel care a lucrat împreună cu marele Sofian Boghiu – acesta basarabean fiind – vreme de mulți ani de zile, la altarul Sfintei Mănăstiri Antim, pentru a ține vie flacăra credinței în sufletele Românilor din București. Părintele Adrian Făgețeanu s-a retras la Locurile pentru a-și petrece sfârșitul vieții în liniște, departe de miile de fii duhovnicești ce îl asaltau în Capitală. Dar în loc de a-i opri, distanța a aprins și mai mult dragostea pelerinilor pentru sfintele mănăstiri Lainici și Locuri Rele, făcând să sporească tot mai mult numărul celor sosiți aici.

Agapia Veche

Schitul Agapia Veche a început ca un locaș modest, din lemn, prin lucrarea duhovnicească a unui sihastru venit din Mănăstirea Neamț în secolul XIV. Numele său, Agapie, a fost preluat

apoi și de munții din jur, de pâraul ce trecea prin râpă și satul – devenit mai târziu comună – care a intrat sub stăpânirea Schitului Agapia. Locul din muntele acoperit de păduri a fost deștelenit prin munca grea a monahilor din schit care au sădit mulți pomi fructiferi; de aceea și locul se numește până astăzi „Livada Părinților”.

Înainte de a deveni – la începutul sec.XIX – schit de maici, Agapia Veche a dat Bisericii sfinți ca starețul Rafail, egumenii Partenie și Eufrosin, cuvioșii Evloghie, Pimen și Ioan de la Râșca etc, sau ierarhi ca mitropoliții Mitrofan și Nicanor sau Isaia al Rădăuților.

Locul întemeierii schitului Agapia Veche poartă în el ceva din chipul acestei lumi frământate. Deși de o mare frumusețe, pământul se mișcă pe neașteptate, alunecând și surpând clădirile. Prima biserică, din lemn, a fost dărâmată de o avalanșă. A doua, ridicată în sec. XV, s-a prăginit și ea de mișcările pământului. La fel s-a întâmplat și cu ctitoria marelui Petru Rareș care, deși refăcută de Petru Șchiopul, Ruxandra Doamna și Mitropolitul Mitrofan s-a prefăcut în cele din urmă în ruină. De aceea, la sfârșitul sec. XVII Anastasia Doamna, soția lui Duca Vodă, a ridicat o nouă biserică, cu clopotniță și chilii. Și aceasta a avut multe reparații, suferind însă și lovituri din partea oamenilor în zăvra din 1821. Ca urmare a fost ridicată altă biserică de zid, căzută din cauza alunecărilor de teren la 1990. S-a ridicat apoi o nouă biserică din lemn și acum una din zid. În total șapte biserici au fost ridicate de-a lungul veacurilor, dovedind tăria sufletească a viețuitorilor schitului.

Mai trebuie spus că arhondaricul – casa pentru oaspeți – se află în afara cuprinsului schitului, pentru că este interzisă cu desăvârșire rămânerea străinilor peste noapte în incintă.

Autor: Preot Mihai-Andrei Aldea